

Gelin

Yönetmen: Lütfi Ö. Akad

Senaryo: Lütfi Ö. Akad

Oyuncular: Hülya Koçyiğit (Meryem), Kerem Yılmaz (Veli), Kamuran Usluer (Hıdır)
1973/Türkiye/Türkçe/132

Gelin, yönetmenin *Düğün*(1974) ve *Diyet*(1975) adlı filmleriyle devam edecek olan “Göç üçlemesi” nin başlangıç noktasını oluşturur. Yönetmen bu üçlemeyle, 1950’lerde başlayan kırsaldan kentlere göç hareketini ve bu hareketin doğurduğu problemleri inceler. Başta İstanbul olmak üzere büyük kentlere akan göç hareketinin temel sebebini, bu kentlerdeki imkanların çekiciliği değil, kırsal kesimdeki ekonomik koşulların itici etkisi oluşturur. Aniden değişen sosyal ve ekonomik dengeler; uyumsuzluk, yabancılaşma ve kimlik bunalımlarını beraberinde getirmiştir; ki Akad da üçlemesini bunlar üzerine kurar.

Yozgat’dan göç eden aile İstanbul’da tutunmayı başarır ve bir mahalle bakkalı açar, bunun üzerine ailenin geri kalanı da -Hülya Koçyiğit’in karakteri Meryem, kocası ve çocuğu- İstanbul’a gelir. Başlangıçta gurur duydukları o zamana kadarki başarılarını ilerleme olarak değerlendirmemektedir aile şimdi, zaten memleketlilerinden oluşmuş, onlara güven veren bir mahallede para kazanabiliyor olmak yeterli değildir artık. İstanbul’un bir parçası olmayı hedeflerler, bu sebeple de mahallenin ve bakkalın sınırlarından çıkıp başka bir semtte, borç altına girmeyi de göze alarak, market açmaya girişirler. Fakat bu büyük değişim için ödemeleri gereken bir bedel olacaktır elbet. Burada da çocuğun hastalığı girer devreye; para ya market için kullanılacaktır, ya da Osman’ın hayatı kurtarılacaktır. Peygamber İbrahim’in oğlunu kurban etmeye niyetlenmesi hikayesiyle paralellik kurularak sunulan ikilem, o hikayedeki gibi bir kurban bayramı sabahı, ama ters şekilde sonuçlanır.

Diğer iki filmde de olduğu gibi, *Gelin*’de de hikayenin merkezindeki güçlü kadın karakterini Hülya Koçyiğit canlandırmaktadır. Geleneksel değerlerin muhafızlığını üstlenmiş kayıvalidesi tarafından doktora gitmek ve fabrikada çalışmak gibi kabul edilemez suçları sebebiyle kara listeye alınmış memleketlileri Güler ve buna göz yuman kocası İbrahim’in akıl hocalığını devamlı olarak talep edebilme riskini alır Meryem, dolayısıyla her ne kadar sonunda oğlunu kurtaramamış olsa da, başkaldırı çabası takdiri hak eder. Ayrıca, büyük gelinin aksine, ona söylenenler dışında seçenekleri olduğunun farkındadır, bir kadının çalışması fikrinin kendi doğasından gelen bir kötülüğü olduğu varsayımına inanmaz örneğin. Yine de çok güçlü değildir, oğlunun feda edilmesiyle kendi büyük değişimini yaşayacaktır.

Şehrin sunabileceği imkanlardan zaten yeteri kadarı varken daha da fazlasını almak, tamamen seçime bağlı olarak değişmek ve ilerlemek adına insani değerlerin kayıtsızlık yardımıyla gözden çıkarılmasını eleştirmektedir yönetmen, fakat bir yandan üç filmde de bu durumun yine de yaşanması gerektiği mesajını verir. Osman’ın ölümü aileyi değiştirmemiştir belki, fakat Meryem ve kocasına başka türlü sahip olamayacakları yeni değerler katmıştır. Ailede bile güçsüzün feda edilebilirliğini keşfetmesiyle bakkalı yakıp, Hacı İlyas’tan hesap sorup, karnındaki bebeğiyle evi terk edip, baştan beri kötülünen fabrikada çalışma seçeneğini kullanabilecek cesarete sahip olmuştur Meryem. Tüm film boyunca Meryem’e destek olmayan kocası, Osman’ın ölümü “sayesinde” karısını öldürmesi gerektiğini söyleyen geleneğe karşı durup, Meryem’e destek vermeye başlamıştır. Artık başta kötülerdikleri Güler-İbrahim çiftine dönüşmüşlerdir. Bu da aslında ekonomik koşullara ayak uydurma adına geçirilmiş bir değişimdir ve bu değişim için de Osman’ın kurban verilmesi gerekmiştir. Yönetmen, her ne kadar bu “doğru” değişime başta da yönelebileceklerini göstermişse de, yine de gerçekten uyanabilmenin de ancak bir bedel sonucu olabileceği duygusunu verir.

Feyza Nur Safoğlu